

1942 Bombekrateret på Resve

Det lyser spenning i øynene på de to, som om de skulle vært noen rakkerunger på jakt etter eventyr. Jeg skjønner de gjenopplever de dramatiske sekundene for 67 år siden. Det er en stund siden de sist var her. De leder meg gjennom skogen. De hopper over en bekk som om de var 50 år yngre og olympiske deltagere på 3 000 m hinder. Ingenting kunne stanse dem den gangen og ingenting skulle stanse dem nå trekvart århundre senere. En bekk eller store nedblåste teller som stormene gjennom noen tiår hadde gjort om til ei virkelig hinderløype, blir forsert med en spenst og en fart som ville ha gjort idrettsungdom misunnelig. Dette var to som ikke hadde fått noe gratis. Oppveksten, slitet og tålmodigheten gjennom barndommen ga fortsatt uttelling. De hadde en lang og bratt skolevei. De hadde sine plikter. De måtte yte, bidra og ta sine tak gjennom hele året. Det ga kondisjon, krefter og slitesterke sener. - De hiver seg nå inn i ungsbogen, som er tett som en jungel. Det er steikendes varmt, rått og tusenvis av blodsugere som venter på ofre. ”*Nei, bøtter’de mæ - nå kjæm åta*”, sier den ene. Men om det så hadde vært slanger eller tigere der inne i halvmørke, så kunne de ikke ha stanset de to store krigerne. Målet var innen rekkevidde. De angrep det i en mest barnslig fryd, som om det ventet en belønning. Og det gjorde det. ”*Her er det*”, sier de omtrent i kor - der de står i dypt gras opp til livet. Det ligger litt nedfallsved rundt omkring, ellers er det som en liten åpning i skogen. De ser på meg med spørsmålstejn. Det blir ikke sagt så mye. De gjenopplever noe som for dem kunne ha betydd slutten den gangen. En hendelse de har levd med - ikke som en hemmelighet, men som et respektfullt minne fra barndommen. Det var ikke så dramatisk som under bomberegnet i Berlin eller blitzen over London, men for de det gjaldt, følte de som om de var midt i krigen. De var med på sin måte, selv om de kun var 10 og 12 år den gangen.

Vi er ca.100 m i luftlinje fra våningshuset på Østre Resve i Stjørdal. Det er en varm sommerdag i 2009, og undertegnede har blitt med Einar Haugen og Arvid Dullum inn i de dype skoger sør av Resve. Vi skal finne igjen bombekrater fra krigen. Skogene omkring Resve og Dullum var deres barndoms dal. Her vokste de opp, her lekte de og her hentet de det daglige brød. De hadde ikke så mye omgang med *hæsjrampen*. De tilhørte Haraldreina krets den gangen, og brukte apostlenes hester til og fra skolen via nedre del av Beistadgrenda, nedover mot Ree og Mæle. Veien var naturlig nok tyngst hjemover igjen. Går vi bare noen få tiår tilbake, var området rundt Resve og Dullum omtrent for ødemark å regne. Avstanden fra Halsen og dit opp var enorm. I dag er de en del av Halsen krets og omtrent oppslukt av ”utviklingen” på godt og vondt.

*Einar Haugen og Arvid Dullum i krateret
onsdag 24. juli 2009*

De eide ikke verden den gangen. De eier den heller ikke nå, men de eier for alltid noen krater - en del av deres erobring. De lekte nok cowboy og indianer de som alle andre guttunger, men plutselig ble de også soldater. De vokter på noen store groper som om det var selveste nøkkelen til fremtiden - unger er seg like i så måte, og de bærer den med seg inn i de voksnes rekker. For andre betyr ikke noen groper særlig mye. Ja, ikke engang bevisstheten om at de er forårsaket av bomber, betyr kanskje så

mye for folk flest, men for de som bokstavlig omtrent fikk de i hodet - betyr de alt. De bærer øyeblikket med seg. De har nemlig ikke noe valg. Det sitter fast.

Arvid Dullum ble født den 20.mars 1932. Hans far var Peder Martin Dullum, født i september 1889. Arvids mor var Dorthea, født Bjerkli i 1894. Tre fra Dullum dro til Amerika. Arvids far, Peder dro i 1911, men kom hjem igjen etter et kort opphold. I 1914 reiste Peder på nytt til Amerika og ble der noen år, men ikke lenger enn at han kunne oppfylle sitt løfte han ga før avreisen. Han hadde nemlig vært på besøk hos familien Bjerkli. Der så han ei lita vakker tulle på fem år. Da han gikk, sa han litt kjepphøyt: ”Æ ska’ kom heimatt frå Amerika å gift’ mæ me dæ”. Og det gjorde han, tross aldersforskjellen på 20 år. (Lignende tilfelle er omtalt i bind 8, side 75). Mor til Arvid dør den 13. januar 1946. Fire måneder etterpå stod Arvid konfirmant i Værneskirka. Det var tungt å stå der uten ”ho mor”.

Peder og Dorthea Dullum

Meget sent på kvelden den 27. april 1942 er Arvid Dullum sammen med sin far utenfor huset på Tronstad ved Dullum, nord av Remyra i Stjørdal. Det var ikke ei sky på himmelen. De bivåner en større formasjon av fly som kom innover fra Trondheimsfjorden. Flyene fløy ganske så høyt og det måtte ha vært opp mot 40 fly. Litt senere, trolig en stund etter midnatt, holder Arvid og broren Petter til rundt huset. Måneskinnet har gjort natten om til dag. Det smalt overalt fra luftvernartilleri. Hvem kunne sove nå? De ble brått tiltrukket av en kraftig dur. Det var som om de ventet å få se noe som skulle dukke opp over åskammen sør av Remyra. Og helt rett. Et stort svart fly kommer glidende, kjempende oppover langs tretoppene ved det som tidligere het Finnmyra. Det brenner kraftig fra en eller to motorer på høyre side. Flyet er lavt, altfor lavt. De skjønnte at flygeren kjempet med å vinne høyde. Det hele var spennende, nifst og fryktinngytende. For farlig selvfølgelig, mente far Peder som også hadde observert flyet. Arvid og Petter ble kommandert ned i kjelleren. Mer fikk de ikke se, men de hørte noen kraftige smell i det de gikk inn i kjelleren. ”Der styrtet nok flyet”, tenkte Arvid. Uten søvn den natta, bega de to guttene seg på oppdagelsesferd i grålysningen. Ryktet om at et bombefly hadde krasjet ved Borås nådde også guttepikekjokkene, og de la veien om Fagerdalen - og med blodsmak i munnen kom de frem til havaristen. Da hadde allerede tyskerne fjernet det som fjernes skulle. Flere nysgjerrige gikk rundt og sparket i vrakrestene. Deler av cockpiten var ganske intakt, og Petter klatret inn. Selv om det kan høres makabert ut, så fant Petter en finger. Den tok han med hjem!

Mens Arvid, Petter og en del andre holdt på å romstere ved Borås var de vitner til en luftkamp (combat). Selv om den i det ene sekundet foregikk rett over hodet på dem, kan kampen noen sekunder senere være over Hommelvik eller Frosta. Vinkler i lufta og avstander blir noe helt annet enn for de som befinner seg på bakkenivå. Hvem var så denne engelskmannen? En Spitfire AA793 med pilot De Puysseleyr befinner seg den formiddagen i området og tar bilder av Tirpitz. Men han ble ikke angrepet. Derimot er en Bristol Beaufighter fra 248. skvadronen på natt-tokt som en del av

Petter Dullum

Operasjon Bluebeard, hvis hensikt var å angripe Lade, samt fungere som lokkedue - for å ta vekk en del av oppmerksomheten ovenfor angrepene mot Tirpitz. Hvorvidt dette flyet kunne ha vært over Borås, er tvilsomt. Så vidt jeg forstår opererte flyet i området omkring midnatt. Min kilde sier at det til slutt ble skutt ned av tyske batterier fra Ladehammeren og styrtet i Korsvika. Begge de to om bord, W/C Hyde og F/Sgt Paget ble drept. Så igjen er det vanskelig å skjønne hvem denne luftkampen var mellom. Var det kanskje tyske Bf109 fra Lade som trente?

Petter Dullum (d. 2005) var 12 år den gangen og hans møte med flyhavariet, bombekrateret og andre hendelser under krigen, satte sine spor. Selv gikk han inn i Forsvaret, hvor han ble hele sin yrkesaktive tid. I februar 1989 uttaler han seg til *Stjørdalens Blad* om manglende disiplin i samfunnet, og faller tilbake til dagene under krigen hvor nettopp familiær disiplin og samhold var bærebjelkene. Petter var med å starte Remyra idrettslag - ja, faktisk var han med allerede i 1946 å starte forløperen til Remyra, nemlig idrettslaget Torden.

Einar Haugen ble født den 20. februar 1930, som yngste sønn av Lilly (1895-1970) og Bernhard Haugen (1889-1963). Bernhard var fra Smehaugen i Hegra, mens Lilly kom fra Åsen. Haugenfamilien nedstammer direkte fra Torgeir, en av de ”som gikk over Dovre for å ete seg mette”, se bind 7 - side 39. Bernhard og Lilly hadde overtatt Resve. Blant sine barn var og Birger, som ble en av Norges beste hoppere med deltagelse i den Tysk-Østeriske hoppuken.

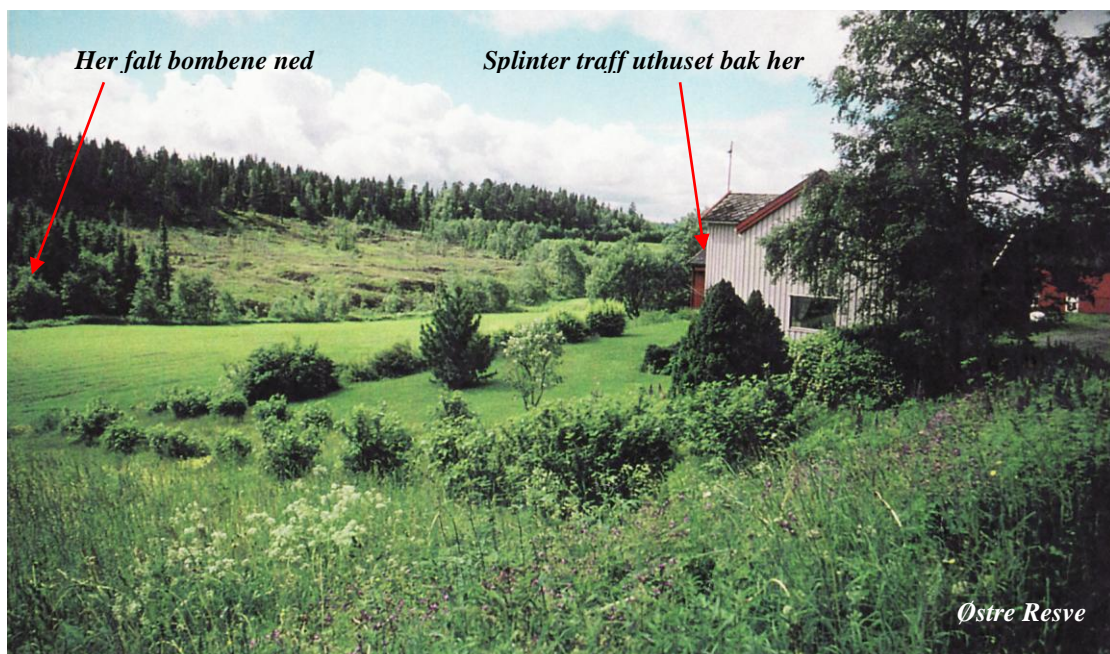

Lilly og Bernhard Haugen

Einar forteller at en dag bestemte de voksne seg for å søke ly i Reekoia, som ligger ca. 1 km innover øst av nåværende travbane. De hadde mottatt flyveblader som indikerte at det bygget seg opp til større aktivitet. Lilly og Bernhard Haugen tok derfor Einar med bortover til Østre Bjerkli. Herfra skulle de sammen med noen andre begi seg innover skogen. Følgende var med: Einar, i lag med sine foreldre, hans søster Ingeborg og hennes mann Søren Bjerkli, deres 2-årige sønn Magnar og Sylva og Gunnar Dullum. Sistnevnte hadde fått vann i kneet og var ikke gangbar. Det var trolig først på mars og en del snø. (Angrep 2 på Tirpitz fant sted 30/31. mars). Så de satte Gunnar på en kjelke, la den 2-årige Magnar bak ham og satte opp tempoet. De følte seg ikke trygge, det var om å gjøre å komme seg inn i skogen fortest mulig. De kunne høre flere smell rundt Trondheimsfjorden. De var som en militær tropp som trakk seg tilbake for å reorganisere og omgruppere. Men med liten krigserfaring, glemte de å sikre både flanker og baktroppen. Ingen la derfor merke til at de mistet 2-åringen Magnar. Einar kan ikke erindre i dag hvor mange minutter det tok før de oppdaget at guttepjokken var borte, men de hadde kommet ganske så langt innover. I alle fall lyder plutselig følgende rop i skogen: ”Kår’æ guten”? Stakkars mor Ingeborg. De hurtigste ”soldatene” ble nå sendt bakover, og heldigvis fant de en inntullet guttunge liggende i sporet, visstnok i sin dypeste skjønnetssøvn. En småtass lot seg ikke affisere av trusler om bomber og andre uvesentligheter. Ikke akkurat en stor krigshendelse, men dramatisk nok for mora. Det var nok ikke bare hun som tok til tårene. De mest hardbarkede mannfolkene måtte snu seg vekk noen sekunder!

Einar Haugen forteller at han husker godt hvordan det var å komme inn til Reekoia. Der inne var det en liten merkelig ovn. ”Mor var en mester til å få til det mulige ut av det umulige”, forteller Einar. Mens de fleste var bekymret for både det ene og det andre, og det smalt godt rundt dem fra alle kanter, hadde den godeste Lilly ånds nærværelse til å tenke mat, slik bare kvinnfolk kan, og ved hjelp av den simple ovnen tryllet hun frem de beste vafler du kunne tenke deg.

Einar og foreldrene satt inne på kjøkkenet noen uker senere, nærmere bestemt den tidligere omtalte 27. april. Ja, trolig hadde klokka passert midnatt og den 28. hadde meldt sin ankomst. De merker på lydene at noe er på gang. Einar og faren sprang av og til ut på trappa for å se og lytte. Lydene tiltok. Plutselig hører de en stigende brummende lyd. Det siste Einar registrerer er en stor skygge som nærmer seg gården i halvmørket. Det var lite snø den våren, det var mest grått og trist utover jorden. Det var dessuten måneskinn. Alle tre styrter ned i kjelleren. Huset tar til å riste. Og før de hadde fått igjen loka hører de et kraftig drønn, som varte noen lange sekunder - en sammensatt lyd bestående av flere dunker. De hører at det pisker i lufta, som om noe synes å slå ned - og en sterk trykkgølge treffer huset.

Redselen tok de nå for alvor. Plutselig ble alt veldig så stille, kun som et sus. Sakte, men sikkert seig det inn en stram lukt av brennbart materiale. De forlot ikke kjelleren før mange minutter etterpå. Far Bernhard fortalte at det trolig hadde falt bomber sør av huset. De kunne i det klare måneskinnet skimte over jorden at terrenget var deformert. Det røk litt fra bakken. Uthuset var perforert av splinter. Pussig nok hadde ikke vinduene i våningshuset gått i stykker. Trolig ble døra stående oppe. Trykket fikk utjevne seg. Det ble ikke mye søvn den natta. Einar lå og hørte på de fjerne smellene fra luftvernartilleriet. Og i det himmelen begynte å lysne over åskammene, var de på vei bort til nedslagsfeltet. Det var som et månelandskap, svarte store hull og det meget tynne laget av snø var sotet i en vid omkrets. Dersom det var en Halifax fra 10. eller 35. skvadron, kan nevnes at 11 fly hadde med 4 x 1000 lb miner, 11 andre fly hadde 4 x 1000 lb miner + 2 stk 250 lb bomber og ytterligere 11 fly hadde 1 x 1000 lb hc + 4 stk 250 lb bomber, så sannsynligheten for 6 nedslag over et lite avlangt område er ganske så stor. De tenkte nok sitt. Hadde flyet hatt en annen retning, så....!

Hva slags fly var nå dette? Alt tyder på at det var truffet av *flak*, skjønt det kunne også være en teknisk feil som hadde forårsaket brannen. Uansett hadde flyet en østlig kurs som brakte det opp i åsene nord av Stjørdal. Det måtte altså slippe bombelasten for å vinne høyde, ellers ville de fly seg inn i en eller annen åskam. Det var ikke helt mørkt, og måneskinnet gjorde det mulig å anta noenlunde hvor tettbebyggelsen var. I en nødssituasjon har et *crew* ikke mange sekunder på å område seg. De måtte ta noen kjappe avgjørelser der og da. De hadde trolig ikke noe valg, de måtte bare droppe lasta. Det var liten tettbebyggelse nord av Halsen på den tiden, men bombene kunne like gjerne ha truffet en gård.

Spørsmålet er om flygeren på bombeflyet i nød, valgte å nødlande eller om de klarte å stoppe brannen og tok seg tilbake til Skottland på to eller tre motorer. Flyet var trolig en Halifax. Flyet som ble skutt ned og styrtet ved Borås var W1020:K. Det ble fløyet av Pooles. Siden Arvid og broren tok seg til Borås dagen derpå og så flyet til Pooles, må altså det flyet som passerte Resve ha tilhørt *raidet* samme kveld / natt, ikke påfølgende natt mellom den 28. og 29. april. Og det kunne ikke ha skjedd

på et *raid* tidligere, for det forrige *raidet* var natten til den 31. mars. Under *raidet* mot Tirpitz den 27. til 28. april 1942 mistet engelskmennene 5 fly ut av 40 deltagende. Disse var:

Lancaster L7572:L med fartøysjef MacKid. Halifax W1037:U med fartøysjef Miller. Halifax W1048:s med fartøysjef MacIntyre. Halifax W1020:K med fartøysjef Pooles og Halifax W1041:B med fartøysjef Bennett.

Ut ifra de opplysninger vi sitter på, både gjennom vitner og rapporter, men først og fremst gjennom egne utsagn fra de som overlevde, kan vi konkludere med følgende fakta: MacKid med sin Lancaster var det eneste flyet som ble skutt ned i første angrepsbølgen over Langstein, og gikk fullstendig i oppløsning og hovedkomponentene falt ned straks etterpå ved Kallåsdammen. Alle døde. Miller slapp sine bomber mot Tirpitz, og satte kursen vestover, men ble truffet av granater fra Admiral Scheer kl 0027, og nødlandet utenfor Malvik. To av mannskapet døde, 5 ble tatt til fange av tyskerne. MacIntyre slapp også sine bomber mot Tirpitz, men ble truffet selv i samme øyeblikk og fløy rett frem og nødlandet på Hoklingen. En av mannskapet ble tatt hånd om av tyskerne, de andre 5 kom seg til Sverige. Pooles ble også truffet av granater fra selve Tirpitz og kom raskt inn i en høyresving og styrtet ved Boråsen. Minene og bombene fulgte flyet ned og forårsaket den enorme eksplosjonen. Dermed har vi utelukket fire fly. Men det er ett igjen, nemlig Halifaxen til Bennett som falt ned ved Flornesvollen. Under angrepet mot Tirpitz fikk ikke Bennett løst ut sine bomber.

Meningen var å gå rundt å gjøre et nytt forsøk, men da blir de truffet og får en skade på en motor på høyre siden. Valget ble å forsøke å nå Sverige. Men etter et par minutter gjenvant de såpass kontroll over flymaskinen at de valgte å sette kursen vestover og hjem til Skottland. Ut mot Fosen oppstod det brann i motoren. Det medførte en

Bennets Halifax falt ned på Flornesvollen. Foto: How

ny 180-graders sving med kurs mot Sverige. Men det slutter ikke med det. På nytt klarer de å få kontroll, og på nytt snur de og setter nesene vestover. Og så gjentar det hele seg utrolig nok en gang til. Over Trondheimsfjorden et sted, kommer en ny eksplosjon i høyre motor, kanskje i begge. Det begynner virkelig å brenne. Bennett mister høyde, kjemper for å gjenvinne kontroll og snur mot Sverige for tredje gangen. Mens mannskapet kjemper, synker trolig flyet og Bennett må trekke opp. Åsene ved Stjørdal kommer farefullt nært, og de velger å droppe lasta for å lette flyets vekt og øke løfte, samt redusere faren for eksplosjon og den sikre død ved en eventuell nødlanding. Alt dette skjer i løpet av sekunder. Fartøysjef Donald Bennett skjønner at de ikke har noe valg. De må hoppe. Bennett er den siste som forlater flyet, bare sekunder før det går i bakken ved Flornesvollen. Fire av mannskapet klarte å flykte til Sverige (Bennett, Walmsley, Forbes, Colgan), mens de tre andre (Eyles, Murray, How) ble tatt av tyskerne, se bind 5, side 76.

Halifax W1041:B med fartøysjef Donald Bennett er trolig derfor vårt fly. Det var dette flyet familien på Dullum så straks etter midnatt natten mellom 27. og 28. april. Med tanke på unger og leggetid, så er selvsagt førstetanken at flyet kom over Resve tidligere på kvelden, eksempelvis før 2200. Men flyene tok av fra Skottland tidligst kl 2001 engelsk tid. Det tok sikkert over 20 minutter før alle var i lufta. Flytiden til målet (Tirpitz) var beregnet til over 3 timer, nærmere 3 ½. Angrepene på Tirpitz startet kl 0006 natt til den 28.april. Så teoretisk var det ingen bombefly over Stjørdal eller Resve før etter midnatt. Forklaringen er derfor at folket på Dullum og Resve var oppe til over midnatt den kvelden og så flyene samle seg i meget bra måneskinn, høyt der oppe. Det var ingen skyer. Derfor så de bombeflyet komme inn over Remyra. Arvid Dullum og Einar Haugen forteller at grunnet både flyveblad og stadig smell ute i Trondheimsfjorden lå det spenning i lufta nettopp den kvelden. De visste at *Nordens ensomme dronning* ventet friere. Ikke det beste grunnlaget for å gå og legge seg. Og i og med at kjelleren kanskje var tiltenkt ”soverom”, ble leggetiden utsatt lengst mulig.

Det var rimeligvis ikke noe referat i avisene om *bomberaidene* disse aprildagene i 1942. Det som opptok folket var mer av den daglige kampen for mat og klær. Begge de to stedlige avisene kommenterte at det var funnet kalvekjøtt i en koffert på Åsen jernbanestasjon. Det var utbredt tyveri av sau, med påfølgende lite kamouflert slaktning i skogene. En annen tyv var så frekk at han stjal herreunderbukser på ei klessnor. Og i Skjelstadmarka gjennomførte statens vandrelererinne, frk. Inga Moen - et kurs i krisemat. Hele 40 husmødre deltok.

Einar Haugen og Arvid Dullum synes naturligvis det er interessant å kunne finne ut hvilket fly det var som nesten tok livet av dem og deres familier den aprilkvelden i 1942. Men det er ikke avgjørende. De var ikke noe mål den natta. De bare var der de skulle være. De var ikke på feil sted til feil tid, som vi ofte uttrykker det. Det var bombeflyet med sin dødbringende last som var på feil sted. For de to hederskarene er det et minne

- som grodde fast - om da krigen kom litt for nær på Resve. Det gror

godt der inne i bombekrateret også. Naturen er i ferd med å lukke et sår. Vi står der en stund til, ser på noe som ikke er der - vel vitende om at de som kommer etter oss vil gå forbi og kun registrere det som en av naturens mangfoldige groper. I jorda ligger splinter av metall. Ei grop blir igjen, et kapittel blir igjen. Vi lar det bli med det, slår i hjel litt mygg - og vandrer ut av skogen. Ut av historien vandrer ingen.

Arvid Dullum og Einar Haugen, 27. juli 2009